

“คนใน” ผลักข้อเสนอเชิงนโยบายหนุนกระบวนการสันติภาพ

ปัตตานี - “คนใน” นำเสนอ “เอกสารข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย” เพื่อเสริมความเข้มแข็งกระบวนการสันติภาพหลากหลายช่องทางเพื่อดับไฟใต้ พร้อมทั้งประเมินกระบวนการพูดคุยสันติภาพตลอด 1 ปีที่ผ่านมารอบด้าน เน้นทั้งรัฐและขบวนการมลายูปัตตานีปรับไต่ะพูดคุยเดินหน้าต่อ เรียกร้องการมีส่วนร่วมผลักดันในระดับประชาชน

นายอัสหมัดสมบูร์น บัวหลวง ตัวแทน “คณะทำงานสร้างพื้นที่สันติภาพจากคนใน” (Insider Peacebuilders Platform -- IPP) ได้เปิดแถลงข่าวในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2557 ในงานมหกรรมสื่อสันติภาพชายแดนใต้/ปัตตานี ซึ่งจัดขึ้นโดยเครือข่ายองค์กรประชาสังคมในชายแดนใต้ ณ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยได้มีการนำเสนอเอกสารเชิงนโยบาย 18 หน้าในชื่อ “เราจะทำให้กระบวนการสันติภาพเดินหน้าต่อไปได้อย่างไร?” ซึ่งเป็นผลจากการร่วมถกเถียงและยกกร่างขึ้นมาในกิจกรรมของวงสัมมนา IPP มาเป็นเวลากว่า 6 เดือนที่ผ่านมา โดยต้องการผลักดันให้การดำเนินการเรื่องกระบวนการสันติภาพนั้นมีประสิทธิภาพและความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

วงสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ IPP ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องกว่าสองปี โดยเป็นความร่วมมือขององค์กรประชาสังคมและสถาบันทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและสันติภาพ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มาจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ทั้งหน่วยงานรัฐ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งมีบทบาทหลากหลาย ทั้งนักสิทธิมนุษยชน กลุ่มนักกิจกรรมมลายูปัตตานีที่เคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสันติ กลุ่มทำงานเยียวยาเหยื่อความรุนแรง กลุ่มชาวพุทธและชาวจีน สื่อมวลชน โดยที่มีตัวแทนซึ่งสามารถสะท้อนแง่มุมของคู่ขัดแย้งได้ ทั้งจากฝ่ายรัฐและขบวนการมลายูปัตตานี โดยเอกสารฉบับนี้ได้จัดทำและเผยแพร่พร้อมกันเป็นภาษาไทย อังกฤษและมลายู

การลงนามในเอกสารฉันทามติทั่วไปว่าด้วยกระบวนการพูดคุยสันติภาพเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของความขัดแย้งรุนแรงในภาคใต้ที่ดำเนินต่อเนื่องมาว่าทศวรรษ เอกสารดังกล่าวได้ประเมินการพูดคุยสันติภาพในรอบหนึ่งปีระหว่างคณะพูดคุยฝ่ายไทยที่นำโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติและคณะพูดคุยฝ่าย



PEACE MEDIA DAY

PPP101: Pa(t)tani Peace Process

10 ปีความรุนแรง, 1 ปี สานสันติภาพชายแดนใต้/ปัตตานี
27-28 FEB 2014 @Comm-Sci PSU Pattani

ขบวนการมลายูปาตานีซึ่งนำโดยป็อาร์เอ็น โดยมีตัวแทนของรัฐบาลมาเลเซียเป็นผู้อำนวยความสะดวก

เอกสารข้อเสนอแนวดังกล่าวได้ประเมินว่าการพูดคุยสันติภาพที่ผ่านมามีผลด้านบวกอยู่ 7 ประการ ได้แก่ 1) การเปิดการพูดคุยอย่างเป็นทางการสะท้อนว่าผู้นำของกลุ่มขบวนการมลายูปาตานีจำนวนหนึ่งนั้นสนับสนุนแนวทางนี้อย่างชัดเจน 2) การมีฝ่ายที่สามคือ มาเลเซียเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกจะช่วยเสริมให้กระบวนการเดินไปได้ 3) ความยืดหยุ่นในการกำหนดองค์ประกอบของสมาชิกในการพูดคุยจะเปิดโอกาสให้สามารถเพิ่มเติมผู้เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมได้มากยิ่งขึ้น 4) ตัวแทนกลุ่มป็อาร์เอ็นได้แสดงให้เห็นว่าสามารถประสานกับสภาองค์กรนำ (Dewan Pimpinan Parti - DPP) และควบคุมสั่งการกลุ่มปฏิบัติการทางการทหารในพื้นที่ได้ในระดับที่มีนัยสำคัญ 5) พื้นที่สนทนาได้เปิดกว้างขึ้น ประเด็นที่เคยเป็นเรื่องต้องห้าม เช่น เรื่องการปกครองตนเองและ “เอกราช” (Merdeka) กลายเป็นเรื่องที่อภิปรายในพื้นที่สาธารณะได้ 6) มีการริเริ่มการลดการใช้ความรุนแรงโดยเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นครั้งแรกในช่วงเดือนรอมฎอน แม้ว่าในที่สุดจะไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม 7) ทั้งสองฝ่ายยังมีความพยายามผลักดันให้กระบวนการสันติภาพดำเนินต่อไป แม้ยังมีอุปสรรคนานาประการ

แต่ในขณะเดียวกัน เอกสารดังกล่าวก็ระบุข้อบกพร่อง 9 ประการ คือ 1) ยังมีคำถามว่าผู้เข้าร่วมการพูดคุยได้รับฉันทานุมัติจากทุกกลุ่มเพียงพอที่จะทำให้ข้อตกลงต่างๆ ในการพูดคุยนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงได้หรือไม่ 2) ทั้งสองฝ่ายยังมีความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาแตกต่างกัน ประเทศไทยมุ่งเน้นการลดและยุติเหตุรุนแรง ในขณะที่ป็อาร์เอ็นเน้นการยอมรับรากเหง้าความขัดแย้งที่ยังลึกในประวัติศาสตร์การเมืองก่อน 3) ทั้งสองฝ่ายยังไม่ค่อยพอใจการสื่อสารกับสาธารณะของคู่สนทนา ฝ่ายรัฐไม่พอใจที่ป็อาร์เอ็นออกมาแถลงข้อเรียกร้องผ่านยูทูบ ฝ่ายป็อาร์เอ็นไม่พอใจที่รัฐนำรายละเอียดของการพูดคุยไปสื่อสารกับสาธารณะ 4) การดำเนินการยังจำกัดในวงแคบๆ โดยมีผู้เข้าร่วมไม่กี่คน และพบปะกันเพียงระยะเวลานั้นๆ 5) มุมมองของสาธารณชนและสื่อมวลชนต่อปัญหาชายแดนใต้/ปาตานียังคงไม่ค่อยเอื้อต่อการพัฒนากระบวนการสันติภาพ 6) สังคมไทยและสื่อกระแสหลักยังคงแคลงสงสัยต่อกระบวนการสันติภาพ 7) คนไทยพุทธและคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยในพื้นที่ก็มีความวิตกกังวลต่อกระบวนการสันติภาพ 8) แรงหนุนจากมวลชนของแต่ละฝ่ายยังคงค่อนข้างน้อย และ 9) ยังไม่แน่ชัดว่าการประนีประนอมที่แท้จริงซึ่งได้พิจารณาถึงประโยชน์ ความต้องการ และข้อห่วงใยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดแล้วนั้นจะมีหน้าตาอย่างไร



PEACE MEDIA DAY

PPP101: Pa(t)tani Peace Process

10 ปีความรุนแรง, 1 ปี สานสนธิภาพชายแดนใต้/ปาตานี
27-28 FEB 2014 @Comm-Sci PSU Pattani

เอกสารดังกล่าวยังได้วิเคราะห์และเสนอแนะการจัดการกับข้อท้าทายสำคัญของกระบวนการสันติภาพหลายประการ โดยได้เปรียบเทียบและเก็บรวบรวมประสบการณ์ของต่างประเทศ ทั้งนี้ มีข้อเสนอว่าหากสามารถถึงฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาร่วมพูดคุยได้อย่างครอบคลุมมากเท่าไร ตัวแทนการพูดคุยก็就会有ความชอบธรรมในสายตาของผู้สนับสนุนของตนมากขึ้นเท่านั้น ในเรื่องของฝ่ายที่สามนั้น อาจจะเป็นการดีกว่าที่จะร่วมกันหาข้อตกลงในเรื่องขอบเขตหน้าที่มากกว่าที่จะมุ่งถกเถียงว่าจะเรียกฝ่ายที่สามว่าเป็นผู้ไกล่เกลี่ย (mediator) หรือ ผู้อำนวยการความสะดวก (facilitator) ซึ่งในทางปฏิบัติก็มักมีอำนาจหน้าที่เหลื่อมซ้อนกัน อย่างไรก็ตาม การเปิดพื้นที่ในหลายๆ ช่องทางจะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ มีโอกาสสื่อสารและสนทนาถึงความต้องการของพวกเขาต่อกระบวนการสันติภาพได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น บทเรียนจากต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า เมื่อเผชิญกับทางตัน แต่ละฝ่ายควรถอยไปคนละก้าวและพิจารณาเพื่อปรับปรุงกระบวนการ แทนที่จะจดจ่ออยู่กับประเด็นใดประเด็นหนึ่ง สิ่งหนึ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับกระบวนการสันติภาพคือ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) มาใช้ในพื้นที่ความขัดแย้งแทนกระบวนการยุติธรรมปกติ เช่น การแสวงหาความจริง การเยียวยา ฯลฯ

นอกจากนี้ จำเป็นที่จะต้องทำให้ “สันติภาพเชิงลบ” คือการลดความรุนแรง และ “สันติภาพเชิงบวก” คือการสร้างคามยุติธรรม ตลอดจนยอมรับและเคารพศักดิ์ศรีของกลุ่มผู้ต่อต้าน โดยเฉพาะในบริบทเรื่องภาษา วัฒนธรรมและการศึกษา สามารถเดินคู่ขนานกันไปได้ กล่าวคือ มีทั้งความพยายามการลดความรุนแรงและ ประเด็นสุดท้าย ในสถานะที่การเมืองส่วนกลางยังมีความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ เราจะเห็นว่าสถานการณ์ในภาคใต้ยังคงรุนแรงต่อเนื่องและหนักหน่วง โดยเฉพาะการโจมตีประชาชนที่ไม่ได้ติดอาวุธ เราจึงควรร่วมกันผลักดันให้กระบวนการสันติภาพเป็นวาระร่วมกันของฝ่ายต่างๆ การยกระดับให้กระบวนการสันติภาพชายแดนใต้หรือปาตานีเป็นวาระแห่งชาติจะเป็นหลักประกันว่าผลของการพูดคุยหรือเจรจาจะได้รับการยอมรับและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

เอกสารเชิงนโยบายดังกล่าวมีข้อเสนอแนะอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

การพูดคุยสันติภาพที่กัวลาลัมเปอร์ (Track 1)

- ตั้งสำนักเลขาธิการเพื่อสันติภาพ (Peace Secretariats) ขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ทำงานประจำ ซึ่งทำหน้าที่



PEACE MEDIA DAY

PPP101: Pa(t)tani Peace Process

10 ปีความรุนแรง, 1 ปี สนามันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี
27-28 FEB 2014 @Comm-Sci PSU Pattani

ประสานงานและสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้การพูดคุยสันติภาพดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

- ตั้งคณะทำงานร่วมในประเด็นต่างๆ ที่ยังคงเป็นข้อถกเถียงเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเสนอทางเลือกที่เห็นตรงกันแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น รูปแบบการเมืองการปกครองที่เหมาะสม การศึกษา ภาษา วัฒนธรรม ฯลฯ
- ขยายเวลาของการพูดคุยสันติภาพในแต่ละครั้งเพื่อให้มีโอกาสพูดคุยและใช้เวลาร่วมกันมากขึ้น และควรมีการตกลงกันล่วงหน้าถึงวาระของการพูดคุยอย่างละเอียด ตลอดจนมีการวางแผนเพื่อสร้าง “แผนที่เดินทางเพื่อสันติภาพ” (roadmap for peace) ร่วมกัน
- สร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการสื่อสารและทำงานกับสื่อมวลชนนอกเหนือไปจากโต๊ะการพูดคุยสันติภาพที่เป็นดำเนินการแบบปิด
- พิจารณาระดับการพูดคุยไปสู่การเจรจาสันติภาพ โดยมีคนกลางผู้ไกล่เกลี่ย (mediator) ที่ได้รับการยอมรับจากทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ควรมีผู้สังเกตการณ์และสักขีพยาน ซึ่งอาจจะเป็นตัวแทนรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้านหรือองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย
- คณะพูดคุยในแต่ละฝ่ายควรต้องมีการสื่อสารภายใน (intra-dialogue) ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในฝ่ายของตนเอง เพื่อสร้างความคิดเห็นร่วมกันและเตรียมความพร้อมในการพูดคุย
- สนับสนุนให้เกิดการสร้างและพัฒนาช่องทาง การพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ หรือช่องทางที่ 1.5 (Track 1.5) เพื่อเปิดพื้นที่ในการแสวงหาหนทางประนีประนอมเมื่อเผชิญอุปสรรค พร้อมทั้งทำหน้าที่เป็นเครือข่ายหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ (safety net) เพื่อให้กระบวนการพูดคุย/เจรจาสันติภาพในช่องทางที่เป็นทางการ (Track 1) สามารถเดินหน้าต่อไปได้

ระดับประชาชนแบบหลายช่องทาง (Multi-Track) และโครงสร้างรองรับกระบวนการสันติภาพ

- องค์กรประชาสังคม วงการวิชาการและการศึกษา สื่อมวลชนทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นควรร่วมกันทำงานเพื่อสร้างความตื่นตัวของสาธารณชนเพื่อหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ
- ควรเปิดพื้นที่ทางการเมืองและให้โอกาสคนกลุ่มต่างๆ ให้มีส่วนร่วมต่อกระบวนการสันติภาพอย่างครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนไทยพุทธและคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่
- ควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ทรัพยากรสันติ (Peace Resource Center) เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ



PEACE MEDIA DAY

PPP101: Pa(t)tani Peace Process

10 ปีความรุนแรง, 1 ปี สนามันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี
27-28 FEB 2014 @Comm-Sci PSU Pattani

กระบวนการสันติภาพกับทุกฝ่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย และเพื่อสร้าง “ตาข่ายนิรภัย” (safety net) ขึ้นเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดมาร่วมกันหาทางออกและติดตามกระบวนการสันติภาพ

- ควรจัดตั้งคณะกรรมการสันติภาพชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการสันติภาพในภาพรวมและแสวงหากลไกในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้งในอนาคต
- ควรจัดตั้งสภาพลเมืองสนทนา เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการแสดงความคิดเห็นและถกเถียงในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการพูดคุยกันใน Track 1



PEACE MEDIA DAY

PPP101: Pa(t)tani Peace Process

10 ปีความรุนแรง, 1 ปี สนามสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี
27-28 FEB 2014 @Comm-Sci PSU Pattani